

KONFERENCIAKÖTET

Conference Proceedings

**Nemzetközi tudományos konferencia
a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából**
International Scientific Conference
on the Occasion of the Hungarian Science Festival

Sopron, 2025. november 6.
6 November 2025, Sopron

**FEJLŐDÉSI PÁLYÁK ÉS ÚJ TÖRÉSVONALAK A
FENNTARTHATÓSÁGI ÁTMENET IDŐSZAKÁBAN**

DEVELOPMENT TRAJECTORIES AND NEW DIVIDES IN TIMES OF SUSTAINABILITY TRANSITIONS

Szerkesztők / Editors:

RESPERGER Richárd, SZÉLES Zsuzsanna, TÓTH Balázs István

Nemzetközi tudományos konferencia a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából
International Scientific Conference on the Occasion of the Hungarian Science Festival

Sopron, 2025. november 6. / 6 November 2025, Sopron

**FEJLŐDÉSI PÁLYÁK ÉS ÚJ TÖRÉSVONALAK A
FENNTARTHATÓSÁGI ÁTMENET IDŐSZAKÁBAN**
DEVELOPMENT TRAJECTORIES AND NEW DIVIDES
IN TIMES OF SUSTAINABILITY TRANSITIONS

KONFERENCIAKÖTET
CONFERENCE PROCEEDINGS

LEKTORÁLT TANULMÁNYOK / PEER-REVIEWED PAPERS

Szerkesztők / Editors:

RESPERGER Richárd – SZÉLES Zsuzsanna – TÓTH Balázs István

SOPRONI EGYETEM KIADÓ

UNIVERSITY OF SOPRON PRESS

SOPRON, 2026

JUBILEUMI
TUDOMÁNYÜNNEP
2025

SCIENCE
JUBILEE
2025

Mottó: „200 év a tudás és a társadalom szolgálatában”
/ Motto: „200 years to knowledge and service to society”

Felelős kiadó / Executive Publisher: Prof. Dr. FÁBIÁN Attila
a Soproni Egyetem rektora / Rector of the University of Sopron

Szerkesztők / Editors:

Dr. RESPERGER Richárd, Prof. Dr. SZÉLES Zsuzsanna, Dr. habil. TÓTH Balázs István

Lektorok / Reviewers:

Dr. BARTÓK István, BAZSÓNÉ Dr. BERTALAN Laura, Dr. BEDNÁRIK Éva,
Dr. CZIRÁKI Gábor, Dr. DIÓSSI Katalin, Dr. habil. BARANYI Aranka,
Dr. habil. JANKÓ Ferenc, Dr. habil. JUHÁSZ Tímea, Dr. habil. PAÁR Dávid,
Dr. habil. PAPP-VÁRY Árpád, Dr. habil. SZABÓ Zoltán, Dr. habil. TÓTH Balázs István,
Dr. HOSCHEK Mónika, Dr. KARNER Cecília, Dr. KERESZTES Gábor,
Dr. habil. KOLOSZÁR László, Dr. KÓPHÁZI Andrea, Dr. MÉSZÁROS Katalin,
Dr. NÉMETH Nikoletta, Prof. Dr. OBÁDOVICS Csilla, Dr. PALANCSA Attila,
PAPPNÉ Dr. VANCSÓ Judit, Dr. RESPERGER Richárd, Prof. Dr. SZÉKELY Csaba,
Prof. Dr. SZÉLES Zsuzsanna, Dr. SZÓKA Károly, Dr. TAKÁTS Alexandra

Tördelőszerkesztő / Layout Editor: Dr. RESPERGER Richárd

ISBN 978-963-334-579-5 (pdf)

DOI: <https://doi.org/10.35511/978-963-334-579-5>

A kötetben közölt tanulmányok tartalmáért kizárólag a szerzők felelősek.
/ The authors are solely responsible for the content of the papers published in this volume.

Creative Commons license: CC BY-NC-SA 4.0 DEED

Nevezd meg! - Ne add el! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi
Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International

SZERVEZŐK

Soproni Egyetem Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar (SOE LKK),
A Soproni Felsőoktatásért Alapítvány

A konferencia elnöke: Prof. Dr. SZÉLES Zsuzsanna PhD egyetemi tanár, dékán (SOE LKK)

A konferencia Tudományos Bizottsága:

- Prof. Dr. FÁBIÁN Attila PhD egyetemi tanár (SOE LKK); a Soproni Egyetem rektora;
- Prof. Dr. KULCSÁR László CSc professzor emeritus (SOE LKK);
- Prof. Dr. OBÁDOVICS Csilla PhD egyetemi tanár, Doktori Iskola-vezető (SOE LKK);
- Prof. Dr. SZALAY László DSc egyetemi tanár (SOE LKK);
- Prof. Dr. SZÉKELY Csaba DSc professzor emeritus (SOE LKK);
- Prof. Dr. SZÉLES Zsuzsanna PhD egyetemi tanár (SOE LKK);
- Prof. Dr. Clemens JÄGER PhD egyetemi tanár, dékán (FOM Közgazdaságtudományi és Menedzsment Egyetem, Essen, Németország), c. egyetemi tanár (SOE);
- Prof. Dr. Alfreda ŠAPKAUSKIENĖ PhD egyetemi tanár (Vilniusi Egyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Litvánia);
- Dr. habil. BARANYI Aranka PhD egyetemi docens (SOE LKK);
- Dr. habil. KOLOSZÁR László PhD egyetemi docens (SOE LKK);
- Dr. habil. PAPP-VÁRY Árpád Ferenc tudományos főmunkatárs (SOE LKK);
- Dr. habil. POGÁTSA Zoltán PhD egyetemi docens (SOE LKK);
- Dr. habil. SZABÓ Zoltán PhD egyetemi docens (SOE LKK);
- Dr. habil. TÓTH Balázs István PhD egyetemi docens, a Lámfalussy Kutatóközpont igazgatója (SOE LKK);
- Dr. habil. Eva JANČÍKOVÁ PhD egyetemi docens (Pozsonyi Közgazdaságtudományi Egyetem, Nemzetközi Kapcsolatok Kar, Szlovákia);
- Dr. Rudolf KUCHARČÍK PhD egyetemi docens, dékán (Pozsonyi Közgazdaságtudományi Egyetem, Nemzetközi Kapcsolatok Kar, Szlovákia).

A konferencia Szervező Bizottsága:

- Dr. MÉSZÁROS Katalin PhD egyetemi docens, dékánhelyettes (SOE LKK)
- PAPPNÉ Dr. VANCSÓ Judit PhD egyetemi docens, intézetigazgató, dékánhelyettes (SOE LKK);
- Dr. HOSCHEK Mónika PhD egyetemi docens, intézetigazgató (SOE LKK);
- Dr. NÉMETH Nikoletta PhD egyetemi docens, intézetigazgató (SOE LKK);
- Dr. BARTÓK István János PhD egyetemi docens (SOE LKK);
- Dr. SZÓKA Károly PhD egyetemi docens (SOE LKK);
- Dr. DIÓSSI Katalin PhD adjunktus (SOE LKK);
- Dr. RESPERGER Richárd PhD adjunktus (SOE LKK).

ORGANIZERS

University of Sopron, Alexandre Lamfalussy Faculty of Economics (SOE LKK),
For the Higher Education in Sopron Foundation

Conference Chairperson: Prof. Dr. Zsuzsanna SZÉLES PhD Professor, Dean (SOE LKK)

Scientific Committee:

- Prof. Dr. Attila FÁBIÁN PhD Professor (SOE LKK), Rector of the University of Sopron;
- Prof. Dr. László KULCSÁR CSc Professor Emeritus (SOE LKK);
- Prof. Dr. Csilla OBÁDOVICS PhD Professor, Head of Doctoral School (SOE LKK);
- Prof. Dr. László SZALAY DSc Professor (SOE LKK);
- Prof. Dr. Csaba SZÉKELY DSc Professor Emeritus (SOE LKK);
- Prof. Dr. Zsuzsanna SZÉLES PhD Professor, Dean (SOE LKK);
- Prof. Dr. Clemens JÄGER PhD Professor, Dean (FOM University of Applied Sciences for Economics and Management, Essen, Germany), Honorary Professor (SOE);
- Prof. Dr. Alfrida ŠAPKAUSKIENĖ PhD Professor (Vilnius University, Faculty of Economics and Business Administration, Lithuania);
- Dr. habil. Aranka BARANYI PhD Associate Professor (SOE LKK);
- Dr. habil. Árpád Ferenc PAPP-VÁRY PhD Senior Research Fellow (SOE LKK);
- Dr. habil. Zoltán POGÁTSA PhD Associate Professor (SOE LKK);
- Dr. habil. Zoltán SZABÓ PhD Associate Professor (SOE LKK);
- Dr. habil. Balázs István TÓTH PhD Associate Professor, Director of the Lamfalussy Research Centre (SOE LKK);
- Dr. habil. Eva JANČÍKOVÁ PhD Associate Professor (University of Economics in Bratislava, Faculty of International Relations, Slovakia);
- Dr. Rudolf KUCHARČÍK PhD Associate Professor, Dean (University of Economics in Bratislava, Faculty of International Relations, Slovakia).

Organizing Committee:

- Dr. Judit PAPPNÉ VANCSÓ PhD Associate Professor, Director of Institute, Vice Dean (SOE LKK);
- Dr. Tamás PIRGER PhD Assistant Professor, Vice Dean (SOE LKK);
- Dr. Mónika HOSCHEK PhD Associate Professor, Director of Institute (SOE LKK);
- Dr. Nikoletta NÉMETH PhD Associate Professor, Director of Institute (SOE LKK);
- Dr. István János BARTÓK PhD Associate Professor (SOE LKK);
- Dr. Gábor KERESZTES PhD Associate Professor, Vice Dean (SOE LKK);
- Dr. habil. László KOLOSZÁR PhD Associate Professor (SOE LKK);
- Dr. Károly SZÓKA PhD Associate Professor (SOE LKK);
- Dr. Katalin DIÓSSI PhD Assistant Professor (SOE LKK);
- Dr. Richárd RESPERGER PhD Assistant Professor (SOE LKK).

TARTALOMJEGYZÉK / CONTENTS

1. szekció: Társadalmi kihívások és társadalmi innovációk

Session 1: Social Challenges and Social Innovations

Társadalmi törésvonalak és reziliencia az egyszülős családok körében BUJDOSÓ-KURUCSÓ Alexandra	12
A 70 az új 60? Kit tartunk idősnek napjainkban? TRUNKOS Ildikó	20
Alternatives, Challenges, and Opportunities in the Automotive Industry of the 21st Century János Pál PÁTZAY – Máté NAGY	29
Informális gazdasági kapcsolatok a vidéki térségekben Magyarországon. Összehasonlító vizsgálat, 1998–2024 KULCSÁR László – David L. BROWN – OBÁDOVICS Csilla	38
A nagy nyelvi modellek kreativitásának kérdései a kreatív problémamegoldás tükrében - Koncepcionális kiindulópontok DROBNY-BURJÁN Andrea	47

2. szekció: Turizmus és marketing, fenntartható turizmus

Session 2: Tourism and Marketing, Sustainable Tourism

Petfluencer marketing: Kisállatok mint véleményvezérek a közösségimédia marketingben – Tika the Iggy kutya influencer és Marta Sierra humán influencer Instagram-aktivitásának összehasonlító tartalomelemzése DINGFELDER Patrícia – PAPP-VÁRY Árpád Ferenc	59
Kötelező láthatóságból stratégiai kommunikáció: a hazai fejlesztési programok kommunikációs csomagjainak összehasonlító elemzése HIDASAI Andrea	69
Az élményalapú fenntartható agroturizmus témában végzett bibliometriai áttekintés Az élményalapú fenntartható agroturizmus témában végzett bibliometriai áttekintés BOGNÁR Éva – HOSCHEK Mónika – DUNAY Anna	82
Sztárfutballisták márkaépítése a közösségi médiában – Kvalitatív vizsgálat a digitális jelenlét, a hitelesség és a piaci érték kapcsolatáról MOLNÁR Dominik – PAPP-VÁRY Árpád Ferenc	94
Egy magyar futballszár és személyes márkájának felemelkedése – Szoboszlai Dominik márkaépítésének elemzése a digitális és sportpiaci térben KORIM Dorina – PAPP-VÁRY Árpád Ferenc	111

3. szekció: Fenntarthatósági átmenet és digitális innovációk

Session 3: Sustainability Transition and Digital Innovations

Adatvezérelt fenntarthatóság: ellátási lánc szimulációs labor a zöld döntés szolgálatában SALUSINSZKY András – BUDAI László	127
Sárvár városi erdeinek klímavédelmi szerepe a fenntarthatósági átmenet tükrében KIRÁLY Éva – BOROVIKCS Attila	138
Digitális fejlesztésekkel megoldható környezeti fenntarthatóságot érintő kihívások a hazai agrárinnovációs ökoszisztémával összefüggésben HOLÁN Balázs – SZÓKA Károly – RADÁCSI László	155
Digitalizációs attitűd vizsgálata egyetemi hallgatók körében KERESZTES Gábor – NÉMETH Nikoletta – MÉSZÁROS Katalin	172

4. szekció: Fenntartható pénzügyek – Fenntartható gazdálkodás

Session 4: Sustainable Finance – Sustainable Management

Az ESG múltja, jelene és jövője a magyarországi vállalatok életében SZABÓ Csaba	186
Zöld szemlélet a Soproni Egyetemen NÉMETH Nikoletta – MÉSZÁROS Katalin	201
A fenntartható közúti áruszállítás járművei: kihívások és lehetőségek EGERVÁRI István	213
A várostervezés új kihívásai OSZVALD Ferenc Nándor	227

5. szekció: Global and Regional Aspects of Sustainable Development

Session 5: Global and Regional Aspects of Sustainable Development

Sociocultural Influences on Green Transition: Community Resilience and the Solar Energy Shift in Lebanon Nadine AL AMINE	241
From Barriers to Action: Individual Responsibility and Solutions for Selective Waste Collection in Western Hungary Boglárka KONKA – Veronika LÁSZLÓ – Andrea Magda NAGY – Stefánia Matild TÖREKI – Zsuzsa DARIDA	254
Digital Twins in Sustainable Supply Chain Management: An Exploratory Cross-Case Analysis Magdalena WITTMANN	266
Bridging the Divide: A Systematic Literature Review of Sustainability Pathways for SMEs in Sub-Saharan Africa Amid Global Sustainability Transitions Eulalia ANG'EDU – Katalin DIÓSSI	278

Intermodal Transport, Sustainability, and Security Challenges in South Africa’s Automotive Logistics

Anikó RICHTER – Csaba I. HENCZ 296

6. szekció: Sustainable Economy and Management (személyes)

Session 6: Sustainable Economy and Management (in-person)

Toward Zero Waste: Applying the 9R Framework in Sustainable Event Management

Katalin VIGH – Katalin DIÓSSI 308

Essential Steps in Sustainable Corporate Event Management

Katalin VIGH – Katalin DIÓSSI 318

Exploring the Impact of Mountain Tourism Facilities and Activities on Domestic Tourism Consumption and Sustainability of Local Community Livelihoods Community: A Literature Review

Deborah KANGAI – Árpád Ferenc PAPP-VÁRY – Viktória SZENTE 326

Sustainability by Design: User Experience Strategies in Green Tourism Marketing

Nawres DHOUB – Éva BEDNÁRIK 340

Integrált jelentések a magyarországi tőzsdei kibocsátók körében

BARTÓK István János 353

7. szekció: Sustainable Economic Decisions

Session 7: Sustainable Economic Decisions

Analyst Forecast Properties Around IFRS-Based Consolidation: Coverage, Dispersion, and Bias in Morocco

Saddek BAROUD – Anita TANGL 363

Behavioral Finance for Rational and Sustainable Decision-Making Capital Markets - An Analysis of Investor Behavior Using the Example of Wirecard AG

Mathilda STOCKHAUS – Christian BERNER 378

Designing ESG Reports with Nudges: Integrating Behavioural Insights into CFO-Led Sustainability Reporting

Safaâ HOUNA – Lena Lotta STICKEN – Károly SZÓKA 403

Integrating AI-driven Macroeconomic Forecasting with Exchange Rate Hedging: The Case of Japanese Yen

Avaz MAMMADOV – Kanan MAMMADLI – Károly SZÓKA – Balázs István TÓTH 421

Der Einfluss der deutschen § 6b EStG-Rücklagenbildung im internationalen Rechnungslegungsstandart nach IFRS für eine deutsche Personengesellschaft einer multinationalen Unternehmensgruppe

Linda MATTHES – Katalin DIÓSSI – Zsuzsanna SZÉLES 435

Reconceptualizing Organizational Commitment in the Age of Sustainability: A Reflexive Grounded Theory Perspective on Fragmentation and Complexity in the Public Sector Jessica KULCZYCKI – Katalin DIÓSSI	454
Eine kritische Analyse der Vereinbarkeit zwischen Nachhaltigkeit und KI in Unternehmen André HEISLER – Károly SZÓKA	468
8A. szekció: Fenntarthatósági kihívások és innovatív válaszok <i>Session 8A: Sustainability Challenges and Innovative Responses</i>	
Magyar divatipari designer márkák online- és offline megjelenésének elemzése VIZI Noémi	478
Bizalom és hitelesség az influencerszer-marketingben: digitális kommunikáció a kutyaeledel szektorban CSÓTYA Klára – LUKÁCS Rita – PAPP-VÁRY Árpád Ferenc	492
8B. szekció: Fenntarthatósági kihívások és innovatív válaszok <i>Session 8B: Sustainability Challenges and Innovative Responses</i>	
A mesterséges intelligencia lehetőségei a nyugdíjbiztonság területein SZABÓ Zsolt Mihály	511
Virtuális migráció? A távmunka, mint új dimenzió a fenntartható mobilitásban GAÁL Sándor András – OBÁDOVICS Csilla – RESPERGER Richárd	520
Az egészségműveltség fejlesztése a gyógyszertárakban a fenntarthatóság figyelembevételével PORZSOLT Péter – PAPP-VÁRY Árpád Ferenc	535
9. szekció: Sustainable Economy and Management (online) <i>Session 9: Sustainable Economy and Management (online)</i>	
Hidden Fault Lines in Sustainability Transitions: Silence, Commitment, Citizenship and Machiavellianism Andrea MÁTÉ	547
Investigation of Differences in Labour Productivity Between the Visegrád Group Countries (V4) Compared to Germany and the Impact on Their Workers' Wages Andreas HUTH	567
Sustainable Management in Inpatient Long-Term Care in Germany Through Competence-Based Staffing Rita ZÖLLNER – Silke MAGES	581
Overview of Employment Forms of University Students in the Mirror of Changes in Legislation, with Particular Respect to Dual Training in Hungary Tünde FIERS – Ágnes SIKLÓSI – Krisztina A. SISA	599

10. szekció: Sustainability Challenges and Innovations

Session 10: Sustainability Challenges and Innovations

The Concept of Vulnerable Households in European Energy Policy Ágnes VÁRADI	615
Co-Creation and Personalisation in Autonomous Mobility: A Qualitative Exploration of User Expectations Phillipp NOLL – Nils Andreas EIBER	626
How Do ESG Factors Influence Financial Performance in Leading Sustainable Companies? László Zoltán KUCSÉBER	646
Emotional Artificial Intelligence in Interpersonal Leadership: Technological Implementation and Social Impact Nils Andreas EIBER – Rüdiger GRIMM	655
Regulatory AI as Catalyst: Framework for Sustainable Financial Transformation Alexander Maximilian RÖSER – Cedric BARTELT – Ricky WEIß	678

11. szekció: Poszter szekció

Session 11: Poster Session

Organizational Theory in the Context of Climate Change and Potential Application for the Green Transition of the Iron and Steel Industry Beáta BURÓ	696
Quantitative Easing and Its Effects on Economies: A Systemic Literature Review With a European Focus Magnus RADEMACHER	716
Der Wert von Daten als nachhaltige Ressource: Chancen und Risiken im Kontext von Künstlicher Intelligenz Chantal LEISING	744
Csepreg, a boldog utazó desztinációja Vas vármegyében HORVÁTH Kornélia Zsanett	766
A holland körforgásos gazdaság hatása a holland országimázsra KALCSÚ Zoltán – BEDNÁRIK Éva	782
Dróntechnológia a vasúti infrastruktúra szolgálatában: nemzetközi trendek és a hazai tapasztalatok KOLOSZÁR László – IONESCU Astrid	796

Informális gazdasági kapcsolatok a vidéki térségekben Magyarországon. Összehasonlító vizsgálat, 1998–2024

Informal Economic Relations in Rural Areas in Hungary. A Comparative Study, 1998–2024

Prof. Dr. KULCSÁR László CSc¹

professzor emeritus (*Professor Emeritus*)

Soproni Egyetem, Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar (*University of Sopron, Alexandre Lamfalussy Faculty of Economics*)

Prof. David L. BROWN²

Professor Emeritus

Cornell University, Ithaca, New York

Prof. OBÁDOVICS Csilla PhD³

egyetemi tanár (*Full Professor*)

Soproni Egyetem, Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar (*University of Sopron, Alexandre Lamfalussy Faculty of Economics*)

Absztrakt:

Ez a tanulmány arra a kérdésre keres választ, hogy a falusi háztartások hogyan használják fel a társadalmi erőforrásokat és a kapcsolati stratégiákat a gazdasági nehézségek tompítására. Magyarországot továbbra is tartós térbeli és társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek jellemzik, ebből következően érdeklődésre tarthat számot az a kérdés, hogy vajon a háztartások ugyanazokat a stratégiákat alkalmazzák a különböző, meglehetősen elérő társadalmi gazdasági helyzetű térségekben? A kutatás három vidéki térséget érintett 1998-ban és 2024-ben is (Közép-Tisza vidék, Vend vidék és a Beregi térség). A kutatás összesen 750 kitöltött kérdőívvel zárult (térségenként 250). Egy- és többváltozós statisztikai módszereket – khi-négyzet próbát, logisztikus regresszió-analízist) alkalmaztunk az informális gazdaságra ható tényezők feltárására. Az elemzések azt mutatták, hogy mind a gazdasági, mind a nem gazdasági csere a leginkább a jobb anyagi helyzetű, erősebb társadalmi kapcsolatokkal rendelkező háztartások körében tűnik elterjedni. Az előadásban és a tanulmányban is a 2024-es kutatás néhány idevonatkozó eredményét ismertetjük.

Kulcsszavak: informális gazdaság, szívességi szolgáltatás, társadalmi kirekesztődés, szegénység

JEL-kódok: J46, Z13, O17

Abstract:

This study seeks to answer the question of how rural households use social resources and relational strategies to mitigate economic hardship. Hungary continues to be characterized by persistent spatial and socio-economic inequalities, which raises the interesting question of whether households use the same strategies in different regions with significantly different socio-economic conditions. The research covered three rural regions in both 1998 and 2024 (the Middle Tisza region, the Vend region, and the Bereg region). The research concluded with a total of 750 complete questionnaires (250 per region). Univariate and multivariate statistical methods, including the chi-square test and logistic regression analysis, were employed to explore the factors affecting the informal economy. The results indicate that both economic and

---

¹ kulcsar.laszlo@uni-sopron.hu

² dlb17@cornell.edu

³ obadovics.csilla@uni-sopron.hu

non-economic forms of exchange are most prevalent among households with more favorable material conditions and stronger social networks. Both the presentation and the study present some of the relevant results of the 2024 research.

Keywords: informal economy, reciprocal social services, social exclusion, poverty

JEL Codes: J46, Z13, O17

1. Bevezetés és elméleti háttér

Ebben a kutatásban és az előadásban is azt vizsgáltuk, hogy a vidéki háztartások hogyan szervezik meg megélhetésüket sokszor a gazdasági instabilitást jelző időszakban. Különösen azt szeretnénk megtudni, hogy a vidéki háztartások milyen mértékben kombinálják a piaci és nem piaci tevékenységeket, hogy enyhítsék azoknak az alapvető intézményi változásoknak a negatív hatásait, amelyek átalakítják a vidéki társadalmat és gazdaságot. Az már közhelyszámba megy, hogy a gazdasági nehézségek nem egyenletesen oszlanak el Magyarországon, hanem inkább egyes vidéki térségekben koncentrálnak (Brown & Kulcsár, 2000; Harcsa, 2015a; Harcsa, 2015b; Faragó, 2016; Kulcsár & Obádovics, 2016). Ezek az adatok arra utalnak, hogy a makroszintű társadalmi változások eltérő hatást gyakorolhatnak egy ország településszerkezetére és egyes térségeire. Hogyan lehet értelmezni a háztartások gazdasági viselkedésének ilyen változékonyságát? Egyes kutatók úgy gondolják, hogy a változékonyság összefügg a háztartás tagjainak készségeivel és erőforrásaival (O'Brien et al. 1996; Deschênes et al., 2020). Mivel azonban a háztartások társadalmi és gazdasági kapcsolatok hálózatába ágyazódnak, egy adott háztartás által végzett munkák repertoárja a tágabb társadalomhoz fűződő kapcsolatait is tükrözi. Ahogy többen, például Fischer (1982), már korán megfigyelték, a társadalmi kapcsolatok az egyéneket a tágabb társadalmi struktúrákhoz kötik, és olyan eszközöket biztosítanak, amelyekkel a háztartás tagjai erőforrásokhoz, információkhoz és társadalmi segítséghez juthatnak.

A „beágyazottság” (embeddedness) elméleti megközelítése arra utal, hogy a gazdasági tevékenységet milyen mértékben befolyásolják a nem gazdasági intézmények. A kifejezés Polányi Károly gazdaságtörténésztől származik. Felfogása szerint azonban a beágyazottság nem „egyirányú utca”. A társadalmi tényezők hatása megtalálható a gazdaságban éppúgy, mint a gazdasági tényezők befolyása a társadalom életében. A gazdasági folyamatok nem légtérben történnek, hanem egy komplex társadalmi térben, amely kulturálisan, erőforrásait és történelmét tekintve rendkívül differenciált. Polányi a beágyazottság fogalmát ennek illusztrálására alkotta meg (Polányi, 2004). A beágyazottság koncepciója a gazdasági tevékenységek relációs szemléletét kínálja, amely többek között segít megmagyarázni a különböző háztartások gazdasági tevékenységeinek változékonyságát. Granovetter (1985) például azt állítja, hogy egy ilyen relációs szemlélet lehetővé teszi annak vizsgálatát, hogy a társadalmi kapcsolatok hogyan járulnak hozzá az egyes munkatípusok választásához. Hinrichs (1998) pedig kimutatta, hogy a háztartások tevékenységének széles skálája mind gazdasági, mind kulturális szempontból értelmezhető, ha a beágyazottság szemszögéből nézzük. A háztartás tagjainak tevékenysége közül néhány szigorúan haszonelvű, mások pedig közösségi vagy „kölcsonös” jellegűek. Sok esetben viszont a megkülönböztetés nem is olyan egyszerű. Ennek megfelelően a tanulmányban a készpénzért, árukért vagy másfajta azonnali anyagi haszonért végzett háztartások közötti cserékre, valamint a kevésbé közvetlenül haszonelvű cserékre összpontosítunk kiemelve ezek kapcsolatait egymással és különböző társadalmi, demográfiai jellemzőkkel. Meg kell jegyeznünk azonban, hogy a szakirodalom nem egységes ebben a kérdésben. Krippner (2001) például „A megfoghatatlan piac” című tanulmányában kritikával illette a Granovetter-i beágyazottság koncepciót, mivel véleménye szerint „túlértelmezte” Polányi megjegyzését.

A háztartások közötti áru- és szolgáltatáscserék mögötti motiváció összetett és többdimenziós. Gazdasági szempontból a háztartások közötti csere keretében árukat és szolgáltatásokat állítanak elő, mint a jövedelemszerzés és/vagy a jövedelemigény csökkentésének stratégiáját. Ezenkívül általános viszonzosság is szerepet játszhat; így még azonnali hozam hiányában is

a másoknak árukat és szolgáltatásokat nyújtó háztartások a jövőben hozamra számíthatnak. Társadalmi szempontból a háztartások közötti csere a társadalmi hálózatok kialakításához és fenntartásához járul hozzá, ezáltal a társadalmi tőke felhalmozásának és újratermelésének egyik fontos mechanizmusaként értelmezhető (Tóth, 2010). A szigorúan gazdasági racionalitás alapján irracionálisnak tűnő cserék így „kölcsonös és szolidaritási tevékenységekké” válnak, amelyek központi szerepet játszanak a bizalmon, normákon és kapcsolatokon alapuló társadalmi hálózatok, valamint a közösségi kötelek kialakításában és fenntartásában. Korábbi kutatások azt is kimutatták, hogy a nem monetáris kölcsonös csere normája mélyen beágyazódott a magyar falusi struktúrába (Kuczi & Vajda, 1992; Sárkány, 1978; Sik, 1988). Az általános kölcsonös megfigyelhető volt például a házépítésben, a kisállattenyésztésben stb.

2. Kutatási kérdések

A fentieknek megfelelően a bemutatott elemzés három egymással összefüggő kutatási célkitűzés vizsgálata mentén halad. A kutatási célkitűzéseket először Brown és Kulcsár (2001) fogalmazta meg.

- Elsődleges célunk annak meghatározása, hogy milyen mértékben elterjedt az önellátás és a háztartások közötti csere céljából történő áru- és/vagy szolgáltatás a mai vidéki Magyarországon, természetesen megállapításaink csak az általunk elemzett térségekre vonatkoznak.
- Másodsorban azt szeretnénk meghatározni, hogy a háztartások közötti csere céljából történő áru- és/vagy szolgáltatás gyakorlatát társadalmi és gazdasági logika egyaránt motíválja-e.
- Harmadrészt azt vizsgáltuk, hogy mi határozza meg a háztartások közötti cserét, azáltal, hogy elemezzük azokat a háztartási jellemzőket, amelyek összefüggésben állnak az áruk és/vagy szolgáltatások cserére történő előállításának valószínűségével. Az alapvető kérdés itt az, hogy a háztartások közötti cserére történő előállítás valószínűbb-e a legkorlátotobb erőforrásokkal rendelkező háztartásokban, vagy pedig a humán tőke (Csizmadia 2018) és a társadalmi hálózatok erőforrásainak birtoklása növeli-e a részvételt ebben a folyamatban.

A beágyazottság elméleti megközelítése azt jelzi előre, hogy a részvétel magasabb lesz a magasabb szintű társadalmi elkötelezettségű háztartások körében, azaz nagyobb valószínűséggel fordul elő a magasabb humán tőkével és társadalmi erőforrásokkal rendelkező háztartások körében (Csizmadia 2018). Másként megfogalmazva, azt szeretnénk megtudni, hogy a háztartások közötti csere nagyobb valószínűséggel fordul-e elő a több gazdasági erőforrással és erősebb társadalmi kötelekkel rendelkező háztartásokban, vagy ez a gyakorlat inkább a szegénység elleni védelemként szolgál a szűkösebb erőforrásokkal rendelkező, kevés más lehetőséget kínáló háztartások számára. A beágyazottság megközelítése szerint a háztartások közötti csere inkább az erősebb társadalmi hálózatokban részt vevő háztartások körében és a viszonylag bőséges emberi és tőkeforrásokkal rendelkező háztartások körében elterjedtebb, amelyek ezeket a forrásokat árukra és szolgáltatásokra tudják átalakítani a csere érdekében. Várható tehát, hogy a társadalmilag elszigetelt háztartások kevésbé vesznek részt háztartások közötti cserében, mert hiányoznak a részvételük szervezéséhez szükséges alapvető információk, és a kulturális hagyományok kevésbé motiválják őket a részvételre.

3. Adat és módszer

„A mintavétel két szakaszban történt. Először az ország három vizsgálatba bevont terület (Bereg, Közép-Tisza és Vend) településlistájából vettünk mintát; majd a településeken belül egyszerű véletlen mintavétellel választottuk ki a háztartásokat. Az így előállított minta nem reprezentatív Magyarország teljes vidéki lakosságára nézve, de a három terület tükrözi a vidéki Magyarország társadalmi-gazdasági sokszínűségének fő dimenzióit. Bereg az ország fejletlen északkeleti részén található; Közép-Tisza is hagyományos paraszti gazdálkodási terület az Alföldön; Vend vidék egy Ausztria közelében található, magasan fejlett terület, turisztikai gazdagsággal és erős Nyugat-Európához való kötődéssel (Kulcsár – G. Fekete – Lipták 2021; Obádovics – Tóth 2023; Kovách 2024)” (Obádovics & Kulcsár, 2025)

A három mintatértség társadalmi-gazdasági jellemzését a hivatkozott korábbi konferencia tanulmány tartalmazta.

A kérdőív a Jensen és szerzőtársai (1995) által a nem nagyvárosi Pennsylvaniában végzett informális munka kutatása során alkalmazott kérdőív alapján készült. 750 kitöltött értékelhető kérdőívből készült adatállomány elemzése az alapstatisztikai módszereken túl – mint a gyakorisági megoszlások, függetlenség-vizsgálat khi-négyzet próbával – többváltozós módszerek alkalmazására is sor került. Bináris és multinomiális logisztikus regresszió analízissel tártuk fel a háztartások közötti csere ható tényezőket.

4. Eredmények

A háztartások közötti csere a közel három évtizede ugyanazokban a térségekben készített vizsgálat adatai szerint lényegesen gyakoribb volt, mint a kétezres évek elején. Obádovics és Kulcsár (2025) tanulmánya megmutatta, hogy a termék és szolgáltatás csereben érintett háztartások aránya jelentősen csökkent. Például a mezőgazdasági, kerti munka esetében a csökkenés meghaladta a 40%-ot, 2024-ben már csak a vizsgált háztartások egynegyede volt érintett, a javítási szolgáltatások cserejében érintett háztartások aránya 30%-ról 5,7%-ra csökkent. A változásokat részben a mezőgazdasági termelésnek a családokban történő visszaszorulása, másrészt pedig az egyes szolgáltatás típusoknak (háztartási gépek, televízió stb. javítása.) a formális gazdaságba történő áthelyeződése okozta. Az általunk vizsgált termék és szolgáltatáscserék minden típusban veszítettek jelentőségükből.

A következőkben eltekintünk a fent jelzett kutatási kérdések egyszerű statisztikai elemzéssel történő megválaszolásától, s többváltozós elemzéssel (logisztikus regresszió) kísérreljük meg a választ megadni. A többváltozós elemzésben a háztartások közötti cserekereskedelemben való részvételt a legtöbb társadalmi-gazdasági és háztartási erőforrás-jellemzővel kapcsolatban vizsgáltuk. A háztartásfő iskolai végzettsége a humán tőke egyik ismert mérőszáma. A háztartási erőforrásokat és a társadalmi-gazdasági státuszt a lakóegységben található szobák száma, a tulajdonban vagy bérletben lévő föld nagysága (hektár) és a lakás minősége jelzi. A munkaerő rendelkezésre állását a háztartásban élő személyek száma jelzi. A háztartásfő életkora szintén jelzi a háztartásban rendelkezésre álló potenciális munkaerő mennyiségét, mivel az idősebbek kevésbé valószínű, hogy gazdasági tevékenységet folytatnak. A formális gazdasághoz való kapcsolódást a háztartásban élő munkaviszonnyal rendelkező dolgozók száma jelzi. A társadalmi elszigeteltséget az mutatja, ha a háztartások nem kérnek tanácsot vagy pénzügyi segítséget másoktól.

Az első logisztikus regresszió esetében (1. táblázat) 0–1 függő változó egyszerűen azt jelzi, hogy a háztartás előállít-e más háztartásokkal való csereére szánt árut és/vagy szolgáltatást, vagy nem. Más szavakkal, ez a változó a három csere típusát egy összefoglaló részvételi kategóriába egyesíti. Ezután multinomiális logisztikai regressziós elemzést végeztünk, amelyben a háztartások közötti csere minden típusa a függő változó egy-egy külön kategóriáját képezi; a nem részvétel a referencia kategória.

Az 1. táblázatban bemutatott logisztikai regressziós eredmények mérsékeltén alátámasztják a korábban jelzett ideiglenes következtetést: a háztartások közötti csere nagyobb valószínűséggel fordul elő a jobb anyagi helyzetű háztartások körében. Az idősebb háztartásfőkkel rendelkező háztartások kissé kevésbé valószínű, hogy részt vesznek háztartások közötti cserében, és a legalább egy keresővel rendelkező háztartások nagyobb valószínűséggel állítanak elő csereére szánt árut és/vagy szolgáltatást. Az adatok azt is mutatják, hogy a társadalmilag elszigetelt háztartások sokkal kevésbé valószínű, hogy részt vesznek háztartások közötti cserében. Azonban egyéb erőforrás-változó, mint például a lakás mérete vagy minősége, az iskolai végzettség, a földterület nagysága vagy a háztartásban élő személyek száma, szignifikánsan nem kapcsolódik a részvételhez. Mint az adatok mutatják, a háztartások közötti csereben való részvétel valószínűbb a kevésbé marginalizált háztartásokban.

Az adataink arra is felhívják a figyelmet, hogy a társadalmilag elszigetelt háztartások sokkal kevésbé valószínű, hogy részt vesznek háztartások közötti cserében. Azonban egyik másik erőforrás-változó, mint például a lakás mérete vagy minősége, az iskolai végzettség, a földterület nagysága vagy a háztartásban élő személyek száma, nem áll szignifikáns összefüggésben a részvétellel.

1. táblázat: Az informális gazdaságban való részvételre ható tényezők vizsgálata logisztikus regresszió analízissel

	B	Exp(B)
Életkor	-,004	,996
Iskolai végzettség érettségi alatt	-,106	,899
Szobák száma	,021	1,021
Személyek száma a háztartásban	-,104	,902
Művelt földterület (hektár)	,160	1,174
Keresők száma	,266**	1,305
Háztartás felszereltsége	,010	1,010
Társadalmi elszigeteltség	-1,649***	,192
Konstans	,209	1,232

** $p < .05$ *** $p < .001$

Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés

Ezután multinomiális logisztikus regressziót alkalmaztunk, hogy megvizsgáljuk, vajon a részvétel meghatározó tényezői eltérnek-e a háromféle (gazdasági, nem gazdasági, mindkettő) háztartási csere között. A multinomiális logisztikus regresszió akkor megfelelő, ha a függő változó jellemzéséhez kettőnél több osztályra van szükség (Maddala 1983). Esetünkben a három háztartási csere típus a függő változóba kerül be; a cserében való részvétel hiánya a referencia kategória. Maximum-likelihood módszerrel becsültük meg a független változók hatását az egyes csere kategóriákba való tartozásra, összehasonlítva azokkal a háztartásokkal, amelyek nem termelnek/szolgáltatnak árukat és/vagy szolgáltatásokat csere céljából.

2. táblázat: Az informális gazdaságban való részvételre ható tényezők vizsgálata multinominális logisztikus regresszió analízissel

	Csak pénzért, termékért		Csak szívességből		Mindkét formában	
	B	Exp(B)	B	Exp(B)	B	Exp(B)
Konstans	-1,277		-1,500		-1,741	
Életkor	-,014	,987	,005	1,005	-,017	,983
Szobák száma	-,384	,681	,106	1,112	-,210	,811
Személyek száma a háztartásban	-,202	,817	-,096	,908	-,331*	,718
Művelt földterület (hektár)	,229	1,258	,050	1,051	,369**	1,447
Keresők száma	,665**	1,945	,191**	1,211	,709***	2,031
Háztartás felszereltsége	-,188	,829	,202**	1,223	,043	1,044
Társadalmi elszigeteltség	-,955***	,385	-1,538***	,215	-5,469 ²	,004
Iskolai végzettség érettségi alatt	1,496**	4,465	-,437**	,646	,982**	2,669

* $p < .0.10$ ** $p < .05$ *** $p < .001$

Forrás: Saját kutatás alapján saját szerkesztés

Az elemzés eredményeit a 2. táblázat tartalmazza. Az első oszlop kizárólag a gazdasági cserében résztvevő háztartásokat hasonlítja össze a nem résztvevőkkel; a második oszlop a nem gazdasági okokból, szívességből cserét folytató háztartásokat hasonlítja össze a nem résztvevőkkel; a harmadik oszlop pedig mind a gazdasági, mind a nem gazdasági cserét gyakorló háztartásokat hasonlítja össze azokkal a háztartásokkal, amelyek semmilyen típusú cserében nem vesznek részt. Ezek az adatok ismét alátámasztják azt a következtetést, hogy a csere inkább a jobb anyagi helyzetű háztartások körében jellemző, de az eredmények némileg eltérőek a háztartások csere típusai szerint. A csereben nem részt vevő háztartásokhoz képest a kizárólag gazdasági okokból részt vevő háztartásokban fiatalabbak a háztartásfők, több a munkaképes személy, valamivel jobb a lakáskörülmények, és sokkal ritkábban fordul elő, hogy szociálisan elszigeteltek. A háztartásban élő foglalkoztatottak száma azonban, amely pozitív összefüggést mutatott a háztartások közötti csereben való részvétellel (1. táblázat) az összes háztartás logisztikai regressziós elemzésében hasonlóan növeli annak valószínűségét, hogy a háztartások készpénzért, árukért vagy szolgáltatásokért részt vegyenek a cserefolyamatokban.

A kizárólag nem gazdasági csere tekintetében a társadalmi elszigeteltség és az alacsony iskolai végzettség csökkenti annak valószínűségét, hogy egy háztartás részt vegyen a cserefolyamatban. Ebben az esetben a háztartásban dolgozók száma növeli a részvétel valószínűségét a csereben. Ezért, összhangban a gazdasági okokból történő cserevel, elemzésünk bizonyítékot szolgáltat arra, hogy a nem gazdasági cserék nagyobb valószínűséggel fordulnak elő a nagyobb emberi és társadalmi erőforrásokkal rendelkező háztartásokban.

A társadalmi és gazdasági okokból egyaránt cserében részt vevő háztartások részvételének elemzése a legerőteljesebb alátámasztást nyújtja annak a feltételes következtetésünknek, hogy a részvétel nagyobb valószínűséggel fordul elő a jobb anyagi helyzetű háztartásokban. A részvétel magasabb azoknál a háztartásoknál, ahol a háztartásfő magasabb iskolai végzettséggel rendelkezik, és alacsonyabb, ahol a lakóegység és a háztartás nagyobb. Az első logisztikai regressziós elemzéssel összhangban a háztartásban élő bérből élők száma jelentősen növeli annak

² Az igen magas negatív érték ellenére az összefüggés nem szignifikáns, mivel ebbe a csoportba (társadalmilag elszigetelt - mindkét formában való részvétel) összesen 2 ember tartozik.

valószínűségét, hogy a háztartás gazdasági és nem gazdasági okokból is részt vesz a csereprogramban. A társadalmilag elszigetelt háztartások esetében pedig sokkal kevésbé valószínű, hogy részt vesznek háztartások közötti áru- és/vagy szolgáltatáscserében.

A többváltozós elemzés a harmadik kutatási kérdésünkre adott válasza mérsékelt mértékben alátámasztja azt a következtetést, hogy azok a háztartások, amelyek háztartások közötti csere céljából árukat és/vagy szolgáltatásokat állítanak elő, általában nagyobb emberi és társadalmi erőforrásokkal rendelkeznek, mint a nem részt vevő háztartások. Bár az egyes háztartási erőforrás-mutatók némileg eltérő módon kapcsolódnak a háztartások közötti csere három kategóriájához, az átfogó elemzés meglehetősen konzisztens képet mutat: a magasabb iskolázottságú, több rendelkezésre álló munkavállalóval rendelkező, jobb lakáskörülményekkel és nagyobb társadalmi elkötelezettséggel rendelkező háztartások nagyobb valószínűséggel vesznek részt háztartások közötti cserében. A formális gazdaságban való részvétel szintén előre jelzi a háztartások közötti cserét, de csak azoknál a háztartásoknál, amelyek gazdasági és társadalmi célokból egyaránt résztvevői a háztartások közötti cseréknek.

5. Összefoglalás

A megélhetés, ahogyan azt a mai vidéki magyar háztartásokban alkalmazzák, egy többdimenziós fogalom. Ahogy Chambers (1995) korábban rámutatott, ennek a sokszínűségnek nagy része elrejtőzik, amikor a megélhetést hagyományos kategóriákra, például jövedelemre és foglalkoztatásra redukálják. Mi kimutattuk, hogy a nem piaci gazdasági tevékenységek meglehetősen elterjedtek a mai vidéki Magyarországon. A felmérésben részt vevő háztartások nagyrésze részt vesz a háztartások közötti cserében. Mind a leíró, mind a többváltozós elemzések azt mutatták, hogy mind a gazdasági, mind a nem gazdasági csere a leginkább a jobb anyagi helyzetű, erősebb társadalmi kapcsolatokkal rendelkező háztartások körében tűnik elterjedtnek. Ezért összességében arra a következtetésre juthatunk, hogy a háztartások közötti csere inkább kiegészíti az anyagi támogatás egyéb forrásait, mintsem helyettesíti azokat.

Eredményeink összhangban vannak a beágyazottság elméleti megállapításaival, és különösen azzal a megfigyeléssel, hogy az önellátás és a háztartások közötti csere a háztartások megélhetési stratégiájának része, amely ötvözi a piaci és a nem piaci tevékenységeket. A vidéki háztartások egy olyan kulturális rendszerbe ágyazódnak, amely egy „eszköztárat” biztosít, amely irányítja a nem piaci munkát és megmutatja annak társadalmi és gazdasági értékét. Ráadásul a nem piaci gazdasági tevékenység generációk óta része a magyar vidéki életnek, és a falusi társadalmi struktúra részévé vált. Ezen túlmenően ezek a háztartások egy olyan kulturális rendszerbe ágyazódnak be, amely elősegíti a nem piaci munkát a haszonelvőség érdekében, és igazolja annak értékét a társadalmi reprodukció módszereként. A nem gazdasági cserék széles körű elterjedtsége a magyarországi vidéki háztartások körében pedig arra utal, hogy ezt a viselkedést olyan kölcsönös normák motiválják, amelyek célja a helyi társadalmi hálózatok és közösségi struktúrák fenntartása és megerősítése.

Irodalomjegyzék

Brown, D. L., & Kulcsár, L. (2000). Rural families and rural development in Central and Eastern Europe. *Eastern European Countryside*, 6, 5–23.

https://www.home.umk.pl/~eec/wp-content/uploads/2000_1_Brown-Kulcsar.pdf

Brown, D. L., & Kulcsar, L. (2001). Household economic behavior in post-socialist rural Hungary. *Rural Sociology*, 66(2), 157–180.

<https://doi.org/10.1111/j.1549-0831.2001.tb00062.x>

Chambers, R. (1995). Poverty and livelihoods: Whose reality counts? *Environment and Urbanization*, 7(1), 173–204. <https://doi.org/10.1177/095624789500700106>

- Csizmadia, P. (2018). Innovációs potenciál a magyar gazdaságban a humán tőke felhasználásának néhány aspektusa. *Socio.hu Társadalomtudományi Szemle*, 8(4), 29–46. <https://doi.org/10.18030/socio.hu.2018.4.29>
- Deschênes, S., Dumas, C., & Lambert, S. (2020). Household resources and individual strategies. *World Development*, 135, 105075. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2020.105075>
- Faragó, L. (2016). Társadalmi-területi egyenlőtlenségek. *Tér és Társadalom*, 30(3), 118–123. <https://doi.org/10.17649/TET.30.3.2803>
- Fischer, C. S. (1982). *To dwell among friends: Personal networks in town and city*. University of Chicago Press.
- Granovetter, M. (1985). Economic action and social structure: The problem of embeddedness. *American Journal of Sociology*, 91(3), 481–510. <https://doi.org/10.1086/228311>
- Harcsa, I. (2015a). A területi fejlettség és egyenlőtlenségek lehetséges értelmezései – kritikai értékelés és kutatási eredmények I. *Statisztikai Szemle*, 93(5), 460–486. https://www.ksh.hu/statszemle_archive/2015/2015_05/2015_05_460.pdf
- Harcsa, I. (2015b). A területi fejlettség és egyenlőtlenségek lehetséges értelmezései – kritikai értékelés és kutatási eredmények II. *Statisztikai Szemle*, 93(6), 521–551. https://www.ksh.hu/statszemle_archive/2015/2015_06/2015_06_521.pdf
- Hinrichs, C. C. (1998). Sideline and lifeline: The cultural economy of maple syrup production. *Rural Sociology*, 63(4), 507–532. <https://doi.org/10.1111/j.1549-0831.1998.tb00690.x>
- Jensen, L., Cornwall, G., & Findeis, J. (1995). Informal work in nonmetropolitan Pennsylvania. *Rural Sociology*, 60(1), 91–107. <https://doi.org/10.1111/j.1549-0831.1995.tb00564.x>
- Krippner, G. R. (2001). The elusive market: Embeddedness and the paradigm of economic sociology. *Theory and Society*, 30(6), 775–810. <https://doi.org/10.1023/A:1013330324198>
- Kuczi, T., & Vajda, A. (1992). Privatization and the second economy: Black market to market. *The New Hungarian Quarterly*, 33(126), 77–89. https://real-j.mtak.hu/11970/1/HungarianQuarterly_126_1992.pdf
- Kulcsár, L., & Obádovics, Cs. (2016). Népeségdinamika és társadalmi szerkezet. *Területi Statisztika*, 56(4), 390–414. <https://doi.org/10.15196/TS560403>
- Maddala, G. S. (1983). *Limited dependent and qualitative variables in econometrics*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511810176>
- Obádovics, Cs., & Kulcsár, L. (2025). Az informális gazdasági magatartás és a kölcsönös szociális szolgáltatások változása a vidéki Magyarországon című kutatás három célterületének társadalmi-gazdasági jellemzése és a változások feltárása 1996-2023 között. In R. Resperger, Zs. Széles, & B. I. Tóth (Eds.), *Fenntarthatósági átmenet – innovációs ökoszisztémák – digitális megoldások: Konferenciakötet* (pp. 240–252). Soproni Egyetem Kiadó. <https://doi.org/10.35511/978-963-334-550-4-s5-1>
- O'Brien, D. J., Patsiorkovski, V. V., Dershem, L., & Lylkoua, O. (1996). Household production and symptoms of stress in post-Soviet Russian villages. *Rural Sociology*, 61(4), 674–697. <https://doi.org/10.1111/j.1549-0831.1996.tb00639.x>
- Polányi, K. (2004). *A nagy átalakulás: Korunk gazdasági és politikai gyökerei*. Napvilág Kiadó.
- Sárkány, M. (1978). Rural economy in transition. In T. Bodrogi (Ed.), *Varsány: Social anthropological studies on a village in Northern Hungary* (pp. 63–150). Akadémiai Kiadó.
- Sik, E. (1988). Reciprocal exchange of labour in Hungary. In R. E. Pahl (Ed.), *On work: Historical, comparative and theoretical approaches* (pp. 527–547). Basil Blackwell.

Tóth, B. I. (2010). Az immateriális és a területi tőke összefüggései. *Tér és Társadalom*, 24(1), 65–81. <https://doi.org/10.17649/TET.24.1.1296>

Az internetes hivatkozások utolsó ellenőrzésének időpontja: 2026. március 31.